

ÕPPEKAVA

Alliku 2025

SISUKORD

1. LASTEASUTUSE LIIK, ERIPÄRA JA VÄÄRTUSED	5
1.1 Üldandmed	5
1.2 Väärtused ja väärtuskasvatus.....	5
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	7
2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	7
2.3 Õpikäsitus	8
2.4 Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine	8
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	9
3.1 Õppeaasta.....	9
3.2 Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine	9
3.3 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine.....	9
4. TUGE VAJAVA LAPSE ARENGU TOETAMINE JA KORRALDUS.....	11
5. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA.....	12
6. LAPSE ARENGU HINDAMINE	12
7. ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE	13
8. 3–7 AASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	15
8.1 Üldoskused	15
8.2 Mänguoskused	15
8.3 Tunnetus- ja õpioskused.....	16
8.4 Sotsiaalsed oskused	18
8.5 Enesekohased oskused.....	19
9. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE EESMÄRGID, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED	21
9.1 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused	21
9.2 Lapse arengu eesmärgid valdkondade ja vanuste kaupa.....	21
9.2.1 Valdkond Mina ja keskkond	21
9.2.2 Valdkond Keel ja kõne	24
9.2.3 Valdkond Eesti keel kui teine keel	26
9.2.4 Valdkond Matemaatika	28
9.2.5 Valdkond Kunst.....	30
9.2.6 Valdkond Muusika	32
9.2.7 Valdkond Liikumine	34
LISA 1	37

1. LASTEASUTUSE LIIK, ERIPÄRA JA VÄÄRTUSED

1.1 Üldandmed

Kotka Lasteaed on munitsipaallasteasutus Saue Vallas, Alliku külas.
Lasteaed on asutatud Saue Valla volikogu 27.01.2022 otsusega.
Lasteaia aadress: Kotka tee 35, Alliku küla, 76403, Saue Vald, Harjumaa
Lasteaia õppekeel on eesti keel.
Lasteaias on 8 rühma, millest 2 erirühma on loodud vastavalt laste toetamise vajadustele.
Lasteaed on avatud kell 07.00-18.15.

Kotka Lasteaed on oma nime saanud oma asukoha järgi Alliku külas, Kotka teel.
Kotkas on eri rahvaste mütoloogias väga eriline lind ja tugev sümbol. Ta on lindude kuningas, kes lendab kõige kõrgemal, näeb kõige kaugemale ja väga teravalt. Kotkas on püha lind ja taevase maailma valitseja. Põhjamaade lugudes on kotkas suur looja, kes munes maailmamuna.

Lähtudes kotka sümbolist on Kotka lasteaias oluline olla hooliv enda, meid ümbritsevate inimeste ja looduse vastu. Olla väarikas, vapper ja teistele eeskujuks.

1.2 Väärtused ja väärtuskasvatus

Lasteaia õppekavas tähtsaks peetud väärtused tulenevad "Eesti Vabariigi põhiseadusest", ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonist, lapse õiguste konventsioonist ning Euroopa Liidu alusdokumentides nimetatud eetilistest põhimõtetest.

Lasteaed kujundab väärtushoiakuid ja -hinnanguid, mis on isikliku õnneliku elu ja ühiskonna eduka koostoitumise aluseks. Alusväärtustena on Kotka lasteaias olulised üldinimlikud väärtused (ausus, hoolivus, aukartus elu vastu, õiglus, inimväarikus, lugupidamine enda ja teiste vastu) ja ühiskondlikud väärtused (vabadus, demokraatia, austus emakeele ja kultuuri vastu, patriotism, kultuuriline mitmekesisus, sallivus, keskkonna jätkusuutlikkus, solidaarsus, vastutustundlikkus ja sooline võrdõiguslikkus).

Väärtuskasvatuseks ei ole ühte kindlat meetodit. On olemas mitmeid erinevaid võimalusi, kuidas väärtuskasvatus toimub. Ühelt poolt tegutsevad täiskasvanud laste väärtuste õppimise suunamisega läbi teadlikult eesmärgistatud tegevuste, kuid teisalt annavad nad samal ajal väärtuseid edasi ka varjatult - enda emotsioonide, käitumise, meeskonnas suhtlemise, hääletooni ja žestide kaudu.

Väärtuskasvatuses ja kasvatuses üldiselt on oluline täiskasvanu eeskuju. Väärtuskasvatus väljendub lasteaias kõikides tegevustes ning tasanditel:

õppetegevuste kõrval ka kokkulepitud reeglites, üritustes, sotsiaalsetes suhetes, mängudes, traditsioonides - kogu lapsi ümbritsevas keskkonnas.

Oleme Kotka Lasteaias tõstnud esile järgmised põhiväärtused:

AEG, AUSUS, JULGUS, LOOVUS, KOOSTÖÖ, AKTSEPTEERIMINE

Põhiväärtuste tähendus ja tegevustes väljendumine mõtestatakse ja sõnastatakse koos lasteasutuse meeskonnaga, kaasates protsessi nii lapsed kui ka lapsevanemad.

Väärtuste teadvustamisel meeskonnale, lastele ja lapsevanematele on oluline kaasatus ja oma väärtuste kommunikeerimine nii lasteaia tegevuste kui ka infokandjate (koduleht, infolehed) kaudu.

Kotka lasteaia eripärast lähtuvalt on meile oluline:

- **Kaasava hariduse põhimõtete rakendamine**, mis väljendub selles, et igale lapsele pakutakse tema huvide, võimete ja vajadustele vastavat hariduse korraldamist. Kaasava hariduse põhimõtteid järgides on lapse arengu toetamisse kaasatud kõik - laps ja lapsega tegelevad osapooled.
- **Väärtused ja väärtuskasvatus**, sealhulgas kiusamisest vaba lasteaed metoodika kasutamine.
- **Keskkonnateadlikkuse kujundamine, loodushoid, jätkusuutlikkus.**
- **MATIK** (matemaatika, teaduse, tehnoloogia, kunsti ja inseneeria lõimimine õppesse, hõlmab ka loovat tehnoloogia kasutust).
- **Projektõppe rakendamine, õppe personaliseerimine.**
- **Personali professionaalset arengut** toetavad koolitused, õpiränne, rahvusvahelised projektid.
- Uute metoodikatega, sealhulgas digitehnoloogia uuendused, tutvumine ja õppesse lõimimine.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus, arusaam nii vaimse kui ka füüsilise tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Kotka Lasteaia peamiseks eesmärgiks on luua koos meeskonna, lapsevanemate ja kõikide koostööpartneritega tingimused, mis toetavad iga lapse eripära arvestades tema kasvamist ennast juhtivaks, oma ümbritsevaid inimesi ja keskkonda hoidvaks täiskasvanuks.

2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Kotka lasteaias peetakse oluliseks lapsepõlve ning lapseks olemist. Lapsed, lapsevanemad ja lasteasutuse töötajad kujundavad ühiselt lasteasutuse kogukonna, kus toetatakse varajast märkamist, rahulikku tempot ja tasakaalus lähenemist. Lapsed on lasteaeda tulekust peale suunatud teadlikult eesmäärke püstitama, on kaasatud rühmas toimuva juhtimisse ja mudilasnõukogu kaudu ka lasteaia juhtimisse.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted tulenevad lasteaia väärtustest, peamistest põhimõtetest, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning on arendava tegevuse aluseks lasteaias.

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted on järgmised:

1. Selgitatakse välja lapse oskuste ning arengu tase ja arvestatakse sellega tegevuse eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel.
2. Lapsele tagatakse eduelamus.
3. Toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust.
4. Luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond.
5. Väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes.
6. Lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, rakendades mängu, katsetamist, avastamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid õppeviise nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis.
7. Väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga.

8. Korraldatakse digitehnoloogia mõtestatud kasutamist seatud eesmärkide täitmiseks ning laste kaasatuse suurendamiseks.

2.3 Õpikäsitus

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes ning nende vahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, avastamise, katsetamise, suhtlemise, mängu ja harjutamise kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervises seisundit jms. Lasteaia meeskond on laste arengu suunaja ning loob lapse arengut toetava keskkonna.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb tegutsemisest rõõmu. Last suunatakse küsima küsimusi, seadma eesmärgi, kavandama tegevusi ja tegema vastavalt neile valikuid ning tehtut analüüsima. Sellega luuakse alus enda kui õppija arengu eest vastutuse võtmiseks lapsele jõukohasel moel.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

2.4 Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamine

Kotka Lasteaia õpi- ja kasvukeskkond luuakse ühiselt - koos laste, lasteasutuse meeskonna ja vanematega, lähtudes lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest.

Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamise põhimõtted:

- 1) luuakse usaldav, sõbralik, pinget ja vägivaldavaba õhkkond,
- 2) tagatakse võrdsed võimalused,
- 3) erinevustesse suhtutakse heatahtlikult ja avatult,
- 4) võimaldatakse kogeda eduelamust,
- 5) väärtustatakse ideede ja arvamuste paljusust,
- 6) võetakse aega mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisidestamiseks,
- 7) luuakse võimalused koostööks ja aktiivseks osaluseks igal tasandil (lapsed, meeskond, vanemad),
- 8) lähtutakse lasteaia tavadest ja ühistest kokkulepetest.

Füüsilise keskkonna kujundamise põhimõtted:

- 1) tagatakse turvalisus,
- 2) õppimine tehakse nähtavaks nii lastele kui ka vanematele,
- 3) võimaldatakse valikute tegemist,

- 4) luuakse võimalused vabamänguks nii lasteaia siseruumides (kaasa arvatud üldruumid) kui ka lasteaia hoovialal,
- 5) tagatakse õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus,
- 6) kujundatakse liigendatud rühmaruum,
- 7) luuakse võimalused omaette olemiseks,
- 8) luuakse võimalused digilahenduste kasutamiseks,
- 9) tagatakse võimalused aktiivseks liikumiseks nii lasteaias sees kui ka väljas.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1 Õppeaasta

Õppeaasta algab Lasteaias 1. septembril ja kestab kuni järgmise kalendriaasta 31. augustini. Lasteaias toimuvad tegevused terve õppeaasta vältel.

- **1. september- 31. mai** - aktiivne õppe- ja kasvatusperiood. Õppe- ja kasvatustöö toimub lasteaia õppekava alusel läbi mängu lõimitud sihipäraste tegevuste kaudu.
- **1. juuni - 31. august** - varem õpitu kinnistamise/harjutamise periood. Õppe- ja kasvatustöö peaarh on mängulistel tegevustel ja õpitu kordamisel.

3.2 Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Kotka Lasteaia õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühmade päevakavadele, mis määravad vastavalt laste eale päevarütm. Päevakava alusel vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Kotka lasteaias lähtutakse tasakaalus lasteaiapäeva ideest, kus välditakse liiga kiireid üleminekuid, kiirustamist ja tegevuste üleplaneerimist. Päevakava sees võimaldatakse lastele vastavalt vanusele ja vajadusele vähemalt 1 tund puhkeaega või vaikseid tegevusi.

Eelmise õppeaasta lõpus, augusti kuus, koostatakse lasteaiale tegevuskava. Lasteaia tegevuskava koostamisel on kaasatud kogu lasteaia meeskond.

Tegevuskava lähtub arengukavast, eelmise õppeaasta analüüsist ja ettepanekutest, mis tulenevad meeskonna arenguevestlustest. Tegevuskavas seatakse õppeaasta üldised eesmärgid, tegevused, vastutajad ja tähtajad.

Tegevuskava kinnitab direktor käskkirjaga hiljemalt 31.augustil.

3.3 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse huve ja arengutaset. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul

põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale, kuid peamiselt lähtutakse laste huvidest ja küsimustest.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse rühma aasta tegevuskava, kus vormistatakse kavandatava perioodi eesmärgid, õppesisu ja rühma üldised tegevused. Rühma tegevuskavas on vormistatud õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine, rühma aasta eesmärgid, tuge vajavate laste hulk (vasakukäelised, andekad, muukeelsed ja muud märkamised), koostöö lapsevanematega (planeeritud ühised üritused, koosolekud, lapse arengu hindamise põhimõtted, arenguveestluste pidamise põhimõtted ja kava).

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi. Projektide planeerimisel lähtub pedagoog laste huvist – laste küsitud küsimuste alusel luuakse koostöös laste, lapsevanemate ja meeskonnaga õpiprojektid, mille pikkus ei ole määratletud, vaid õpetaja jälgib laste huvi õpitava suhtes. Kokkuvõtted ja uuele teemale üleminek tehakse lastest lähtuvalt laste huvi raugedes. Õppe- ja kasvatustegevuste plaan koostatakse projektiplaanina infosüsteemi eliis.ee keskkonda.

Õppe- ja kasvatustöö alaseid märkmeid, nagu läbiviidud tegevused ja analüüs, kantakse infosüsteemi eliis.ee keskkonda rühmapäevikusse igapäevaselt.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilisest ja turvalisest ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas, kui see on võimalik.

Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid.

Päevakavas on ajaliselt kokku lepitud muusika- ja liikumisõpetaja poolt läbiviidavate tegevuste ajad. Muusika- ja liikumisõpetaja kavandavad oma tegevusi paindlikult koos rühmaõpetajatega vastavalt kavandatud projektidele.

Lapsed viibivad õues 1-2 korda päevas. Võimalikult palju tegevusi viiakse läbi õues- või aktiivõppena.

4. TUGE VAJAVA LAPSE ARENGU TOETAMINE JA KORRALDUS

Kotka lasteaias pööratakse tähelepanu varajasele märkamisele, erinevatele tugiteenustele ning õpetajate ja lastevanemate nõustamisele. Kergemate hariduslike erivajadustega lapsed käivad tavarühmades.

Tuge vajav laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas ning hoida fookuses lapse arendamisel individuaalsust. Tuge vajava lapse, sealhulgas muukeelsete ja andekate laste toetamine lasteaias on meeskonnatöö.

Lapse tervislikku seisundit ja lapsevanema soovi arvestades kaasatakse tuge vajav laps tavarühma igapäevastesse õppe- ja kasvatustegevustesse vajadusel koos tugiisikuga.

Erivajadusega lapse toetamiseks luuakse tugisüsteem - lapse arengut toetavad vajadusel logopeed, eripedagoog, tugiisik. Tugispetsialistid nõustavad lapse arengu toetamise küsimustes rühma personali ja lapse peret.

Õppeaasta algul tutvuvad rühmaõpetajad laste võimete ja vajadustega ning koostöös logopeedi, eripedagoogi ja lapsevanemaga koostavad vajadusel individuaalse arenduskava (edaspidi IAK). IAK (Lisa 1) on dokument, mis määrab kindlaks arengulisi erivajadusi arvestava õpetuse individuaalsed eesmärgid ja sisu, õpetuse protsessi ja ajalise kestuse. IAK koostatakse meeskonnatöona konkreetsele lapsele kindlas ajavahemikus neis arenguvaldkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest keskmisest tasemest. IAK- s on lahti kirjutatud lapse arengu valdkonnad, eesmärgid, lapsele õpetatavad oskused, last toetavad tegevused. IAK kinnitatakse iga osaleja allkirjaga.

Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendamisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest. Kokkuvõtte tegemiseks kutsub eripedagoog/HEV koordinaator kokku koosoleku, kus osalevad kõik lapse arengut toetavad meeskonnaliikmed (eripedagoog, logopeed, rühma meeskond, lapsevanemad, direktor, õppejuht, vajadusel ka muud spetsialistid). Koosolekud kutsutakse kokku vastavalt vajadusele.

Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse Kotka lasteaias eesti keele õpe.

Kotka lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles. Mitte-eesti kodukeelega lapsed saavad omandada eesti keele lähtudes laste võimekusest ja vajadusest:

- 1) lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda eesti keele tugiõpe;
- 2) täieliku keelekümluse metoodikat rakendades.

Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat. Pedagoog teeb eesti keele õppe osas koostööd lapsevanemaga, et leida parimad lahendused.

Erituge vajavatele lastele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

5. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Heade suhete alustamiseks peetakse iga lapse perega lapse lasteaeda tulles perevestlus (tavaliselt sügisel, kuid vajadusel ka muul ajal, kui laps liitub rühmaga õppeaasta jooksul).

1. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes. Lapsevanematele pakutakse võimalusi end teadliku lapsevanema rollis arendada (koolitused lasteaias ja omavalitsuse poolt).
2. Lapsevanematel võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele läbi rahuloluküsitluste.

6. LAPSE ARENGU HINDAMINE

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

1. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.
2. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
3. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse valmisolekul kaardistatakse lapse õpieesmärgid ja arutatakse koos lapsega nende täitmise üle.
4. Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust lapsevanemate koosolekul ja ka enne vestluste läbiviimist.
5. Lasteaias käivate laste arengu jälgimise ja analüüsi toetamiseks seatakse lasteaias sisse lapse arengu mapid. Lapsed saavad oma arengumappi ise soovi korral täiendada. Arengumapid võivad olla loodud nii füüsiliselt kui ka digitaalselt.
6. Rühmaõpetaja viib lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse 2 korda õppeaasta jooksul – sügisel ja kevadel peale arengu hindamist. Arengu hindamise järel koostab õpetaja lapse arengukirjelduse.

Arenguvestlusel vanemaga kasutab õpetaja lapse arengukirjeldust ja näidete toomiseks lapse arengumappi. Arenguvestlus annab lapsevanemale tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest, selgitab välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Vajadusel sõnastatakse kokkulepped koostöös vanemate ja tugispetsialistidega, mis toetavad lapse arengut kodu ja lasteaia koostöös. Kokkulepped vormistatakse kas lapse individuaalse arendamise kaardil (IAK) või lapse arengumapis.

7. Lasteaia lõpetamisel väljastatakse igale lapsele koolivalmiduskaart.
8. Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel eliis.ee keskkonnas.

7. ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE

Õppekava on pidevalt arenev lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument. Laste igakülgse arengu, sh koolivalmiduse toetamiseks koostab lasteasutus riikliku õppekava alusel oma õppekava. Lasteasutuse õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa kõik lasteasutuse töötajad, kaasates lapsevanemaid.

Lasteasutuse õppekava kinnitab lasteasutuse direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Õpikäsitluse mõtestamine, muudatuste tegemine on kogu lasteaia meeskonna ühine töö ja pidev protsess. Ühiselt arutledes ja tegemisi mõtestades on võimalik muuta lasteaia elu korraldust, kaasajastada õppe sisu, toetada ja arendada meeskonna professionaalsust ning kasutada nii lasteaia siseseid kui ka väliseid õpikeskkondi.

Õppekava- ja sisu koostamisel arvestatakse lisaks riiklikule õppekavale haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, mis toob välja, et haridusasutuses peame märkama ja väärtustama igaüht ning tagama igale õppijale võimalused omandada teadmised, oskused, hoiakud ja väärtused, mis võimaldavad toime tulla muutuvates elulistest olukordades ning maksimaalselt teostada oma potentsiaali isikliku ja ühiskondliku heaolu loomisel.

Lasteaias luuakse õppekava arendustegevuse meeskond.

Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid saavad kõik lasteaia töötajad esitada läbi arendusmeeskonna ja lapsevanemad läbi hoolekogu esindajate kogu õppeaasta vältel.

Arvestades õpetajate või hoolekogu ettepanekuid töötab õppekava töögrupp välja vajalikud muudatused, tutvustab neid pedagoogilisel nõupidamisel ja hoolekogu koosolekul.

Vastavalt pedagoogilise nõukogu otsusele ja hoolekogu arvamusele kinnitab direktor õppekava muudatused käskkirjaga.

8. 3–7 AASTASE LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

8.1 Üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

8.2 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) suudab lühiajaliselt mängule keskenduda;
- 2) kasutab mängudes erinevaid mänguvahendeid;
- 3) täiskasvanu eeskujul mängib lihtsamaid rollimänge;
- 4) suudab järgida täiskasvanu abiga lihtsamaid mängureegleid ja suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 5) tutvub lihtsamate haridusrobotitega.

3- aastane laps:

- 1) suudab väikeses grupis lühiajaliselt mängule keskenduda;
- 2) jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut;
- 3) sooritab üksteisele järgnevat lihtsaid mängulisi toiminguid;
- 4) kutsub kaaslast oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga;
- 5) suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu;
- 6) suudab järgida lihtsamaid mängureegleid;
- 7) tunneb rõõmu haridusrobotiga tegutsemisest.

4- aastane laps:

- 1) oskab algatada mängu, leida tegevust endale ja kaaslastele;
- 2) suudab mängida suuremas kollektiivis, arvestades kaaslaste soove ja ettepanekuid;
- 3) jagab mänguvahendeid, käitub sealjuures viisakalt ja heatahtlikult;
- 4) kajastab mängus täiskasvanute toiminguid ja suhteid;
- 5) arvestab mängureegleid, suudab oodata oma järjekorda;
- 6) tutvub läbi mängu lihtsamate programmeerimisvõtetega.

5- aastane laps:

- 1) oskab mängida ühel ja samal teemal pikaajaliselt;
- 2) tuleb toime erinevatest allikatest saadud teadmiste kombineerimisega (õppekäigud, vaatlused, kirjandus jne.);
- 3) on algatusvõimeline ja iseseisev mängu organiseerimisel;
- 4) mängib rollimänge, kooskõlastades oma tegevuse teiste laste tegevusega ning suudab kokkulepitud mängureegleid täita;
- 5) suudab mängus tekkinud raskused ise lahendada;
- 6) oskab kirjeldada oma tegevusi ja mänge;
- 7) valmistab või leiab mänguks vajalikud vahendid iseseisvalt;
- 8) oskab arvestada kaaslastega haridusrobotiga tegutsedes.

6–7 aastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle;
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid;
- 9) oskab arvestada kaaslastega ja mängida meeskonnas haridusrobotiga tegutsemisel.

8.3 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) laps tunneb huvi ümbritseva keskkonna vastu ja kasutab selle avastamiseks erinevaid meeli;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele lühiajaliselt keskenduda;
- 3) mõistab lihtsamat kõnet;
- 4) suudab järgida lihtsat juhust;

3- aastane laps:

- 1) tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega;
- 2) suudab huvipakkuvale tegevusele lühiajaliselt keskenduda;
- 3) valdab eneseväljenduseks sobivat sõnavara;
- 4) väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses;
- 5) suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele;
- 6) leiab võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid jooni;
- 7) rühmitab objekte ühe tunnuse alusel;

- 8) suudab järgida lihtsat juhust;
- 9) oskab detailidest lihtsa terviku kokku panna.

4- aastane laps:

- 1) tegutseb lühikest aega iseseisvalt;
- 2) reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust; planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
- 3) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- 4) keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- 5) konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi kasutades nii sümboloid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- 6) osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
- 7) räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
- 8) keskendub huvipakkuvale tegevusele kuni 20 minutit;
- 9) oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- 10) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
- 11) on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- 12) omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
- 13) kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise.

5- aastane laps:

- 1) planeerib täiskasvanu abiga oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused iseseisvalt lõpetada;
- 2) keskendub tegevusele vähemalt 20-30 minutit;
- 3) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- 4) kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- 5) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada ning väljendada oma emotsioone sobivalt;
- 6) kasutab sidusat kõnet, dialoog on suunatud peamiselt iseendale;
- 7) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes ning suudab tegutseda koos teistega;
- 8) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalisest ja ruumilisest järjestusest;
- 9) kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras;
- 10) kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.

6-7 aastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;

- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

8.4 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) jälgib teisi lapsi ja tegutseb nendega kõrvuti;
- 2) loob kontakti nii teiste laste, kui ka täiskasvanutega;
- 3) kasutab täiskasvanu eeskujul sõnu „tere“, „head aega“, „palun“, „aitäh“;
- 4) õpib lühiajaliselt mängima ja tegutsema omaette;
- 5) väljendab oma emotsioone ja täiskasvanu abiga leiab neile tähenduse.

3- aastane laps:

- 1) oskab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu kirjeldada;
- 2) on huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada;
- 3) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes;
- 4) saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest;
- 5) loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos;
- 6) jagab mõnikord asju ka teistega;
- 7) algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust;
- 8) oskab väljendada oma esmaseid vajadusi ja soove.

4- aastane laps:

- 1) mõistab teiste inimeste lihtsamaid tundeid ja mõtteid;
- 2) väljendab oma emotsioone ja oskab neid kirjeldada;
- 3) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt, suudab osaliselt oma tegude eest vastutada;
- 4) imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades täiskasvanu sõnavara ja maneerid;
- 5) naudib rühma kuulumist, eakaaslaste seltsi, ühistegevusi, teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd;
- 6) arvestab kokkuleppeid/reegleid mängides ja tegevustes;
- 7) lahendab tekkinud arusaamatusi verbaalselt, võib selleks vajada täiskasvanu tuge;
- 8) oskab avalikus kohas sobivalt käituda; teab, mida tohib ja mida mitte.

5- aastane laps:

- 1) tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti, arvestab teistega käitumistes ja vestlustes;
- 2) seab endale eesmärgi ja püüab neid ellu viia;
- 3) on oma tegevuses orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- 4) suudab täiskasvanu kontrollita mängida kaaslastega ning teha kaaslastega koostööd;
- 5) algatab mängu, oskab kaasata oma mängu teisi mängukaaslaseid;
- 6) oskab tunnustada ja vajadusel aidata kaaslaseid;
- 7) oskab vestluses oodata oma järjekorda.

6–7 aastane laps:

- 1) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- 2) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 3) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- 4) oskab teistega arvestada ja teha koostööd, loob sõprussuhteid;
- 5) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 6) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 7) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 8) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 9) selgitab oma seisukohti.

8.5 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema aja päevast kuiv ja puhas;
- 2) teab oma nime ja reageerib sellele;
- 3) tunneb ennast peeglist ja pildilt.

3- aastane laps:

- 1) sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema aja päevast kuiv ja puhas;
- 2) reageerib sõltuvalt olukorrast ja ümbritsevate inimeste käitumisest;
- 3) saab aru, et inimestel võivad olla temast erinevad tunded ja emotsioonid;
- 4) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina; võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- 5) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia, tal on kujunemas oma minapilt;
- 6) harjub lasteaia rutiini ja reeglitega;
- 7) osaleb koos täiskasvanuga ühistevustes;
- 8) täidab igapäevaelu rutiini.

4- aastane laps:

- 1) tunneb ära ja nimetab oma emotsioone;
- 2) tunneb rõõmu õnnestumisest;
- 3) käitub täiskasvanu korralduste järgi, tegutseb ka omaette, täiskasvanu osaluseta;
- 4) saab hakkama eneseteenindamisega (sööb, joob iseseisvalt), on kujunenud tualeti harjumused, vajadusel küsib abi;
- 5) avab ja sulgeb veekraani, peseb ja kuivatab käsi ja nägu iseseisvalt;
- 6) oskab kasutada täiskasvanu abiga erinevaid vahendeid ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt;

5- aastane laps:

- 1) tuleb suurepäraselt toime eneseteenindamisega ja teeb meeleldi erinevaid töid;
- 2) oskab õigesti kasutada söögiriistu;
- 3) seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia;

- 4) suudab mõnda aega iseseisvalt ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha kokkulepitud koostööd;
- 5) järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt;
- 6) järgib käitumisreegleid ja oskab neid teistele selgitada;
- 7) selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist;
- 8) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- 9) oskab kasutada erinevaid vahendeid ja tegevuse lõppedes koristab enda järelt;
- 10) suudab tegutseda valdavalt iseseisvalt.

6-7 aastane laps:

- 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone (rõõmu, viha) sobival viisil väljendada;
- 2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- 3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- 4) algatab mängu ja tegevusi;
- 5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- 6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- 7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
- 8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

9. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONDADE EESMÄRGID, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

9.1 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) eesti keel kui teine keel;
- 4) matemaatika;
- 5) kunst;
- 6) muusika;
- 7) liikumine.

9.2 Lapse arengu eesmärgid valdkondade ja vanuste kaupa

9.2.1 Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast

keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;

- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) õuesõpe- võimaldab õppida õuekeskkonnas;
- 4) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 5) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- 6) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) jälgendab küsimise korral tuttavaid loomi ja nende häälotsusi (siga-röh);
- 2) teab oma pereliikmeid: ema, isa, õde, vend;
- 3) osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele;
- 4) nimetab ja mõistab, kust hääli tuli (helitegevad mänguasjad);
- 5) näitab sõrmedel oma vanust;
- 6) teab, kas ta on poiss või tüdruk;
- 7) tunneb ja nimetab enam levinud liiklusvahendeid (auto, buss, lennuk, laev);
- 8) paneb prügi prügikasti;
- 9) teab hammaste hooldamise vahendeid (hambahari ja -pasta);
- 10) teab, et kalad ujuvad vees;
- 11) nimetab tuttavaid puu- ja aedvilju, marju;
- 12) oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtuseid (lumi, vihm, päike);
- 13) saab aru mõistetest *soe-külm, valge-pime, määrg-kuiv*.

3- aastane laps:

- 1) teab oma nime ja tunneb ennast ära pildilt ning peeglist;
- 2) vastab küsimisele oma vanuse kohta või näitab seda sõrmedel;
- 3) teab oma pereliikmeid ja lasteaiakaaslasti;
- 4) teab, kus midagi asub oma rühmas;
- 5) järgib täiskasvanu meeldetuletusel rühma reegleid;
- 6) meelde tuletamisel tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab;
- 7) teab miks enne sööki ja peale WC-s käimist peab käsi pesema;
- 8) suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik);
- 9) oskab küsimise korral nimetada tuttavaid loomi (kass, koer, siga, jne.);
- 10) oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud, jne.;
- 11) oskab nimetada abistava materjaliga talve ja suve iseloomulikke tunnuseid;
- 12) teab, et jalgrattaga sõitmisel tuleb kanda kiivrit;
- 13) matkib lihtsamaid töövõtteid (põranda pühkimine, tolmu võtmine, triikimine).

4- aastane laps:

- 1) teab oma nime ja vanust, vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss;
- 2) vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta, nimetab pereliikmete koduseid toimetusi;

- 3) küsimise korral nimetab oma kaaslaste nimesid;
- 4) küsimisel selgitab kes on sõbrad, miks ei tohi kellelegi haiget teha;
- 5) oskab andeks paluda;
- 6) teab mõistete hea ja paha tähendust;
- 7) teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures, nimetab koduloomi ja matkib nende häälistsusi, nimetab tuntumaid metsloomi ja teab neile iseloomulikke tunnuseid, nimetab linnu, looma ja inimese kehaosi;
- 8) teab 1-3 putukat ja nende elupaiku (mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa, jne.);
- 9) eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi (õun, pirn, kapsas, kartul, peet, jne.);
- 10) eristab okaspuid lehtpuudest;
- 11) oskab küsimise korral iseloomustada ööd ja päeva;
- 12) teab valgusfoori tulede tähendust, teab helkuri kasutamise vajalikkust, teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee tähendust;
- 13) oskab küsimise korral nimetada sõidukeid;
- 14) teab esemeid, mis võivad ohtlikud olla;
- 15) teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole;
- 16) teab, et praht visatakse prügikasti.

5- aastane laps:

- 1) nimetab kodu asukoha (linn, alev), maal (talukoha nimi);
- 2) oskab öelda oma ees-ja perekonnanime ning vanust;
- 3) kirjeldab oma perekonda, teab ema/ isa ees- ja perekonnanime;
- 4) loetleb tuntumaid ameteid (arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja, pagar, jne.) ja nende juurde kuuluvaid töövahendeid;
- 5) teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid (lipp, lind, lill)
- 6) nimetab tervist hoidvaid tegevusi;
- 7) oskab kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev, jõulud) ja nendega seotud tegevusi;
- 8) oskab nimetada kõiki aastaaegu (kevad, suvi, sügis, talv) ja neid iseloomustada;
- 9) oskab nimetada aia- ja metsamarju (maasikas, mustikas, tikker, jne.) puid (õuna-, pirni-, kirsipuu, toomingas, pihlaks, tamm, jne.);
- 10) nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- 11) teab valgusfoori värvide tähendusi;
- 12) nimetab hädaabinumbrit ja simuleerib selle kasutamist;
- 13) märkab kaaslast ning vajadusel ja võimalusel abistab.

6-7 aastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid, jms;
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;

- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal ja aastaring;
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- 17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita;
- 18) tutvub ümbritseva elukeskkonnaga (tehiskeskkond, looduskeskkond jm.);
- 19) oskab valmistada erinevaid ehitisi, neid kirjeldada ja võrrelda jm.

9.2.2 Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) suudab vastata täiskasvanu küsimustele ja korraldustele tuttavas situatsioonis 1-2 sõnaliste ütlustega;
- 2) mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras;
- 3) kasutab nimi- ja tegusõnu (näu p.o kiisu, anna, opa p.o võta sülle), ase- ja määrsõnu (siia, seal, nii);
- 4) kasutab lauses kuni kolm sõna;

- 5) hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid;
- 6) suudab hääldada õigesti mõnda üksikut lihtsamat sõna;
- 7) suudab väljendada kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (ei taha), kuuluvus (tädi lusikas);
- 8) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatut, täiendab jutustust pildile osutamisega või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.

3- aastane laps:

- 1) kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga;
- 2) väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot, osaleb dialoogis ja vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga;
- 3) mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;
- 4) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust;
- 5) kasutab tuttavas tegevuses 3-5 sõnalisi lihtlauseid;
- 6) kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme ja tegusõna käskivat kõneviisi (Joonista! Istu!);
- 7) kasutab oma kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (sõidab, laulavad) ja tegusõna ma- ja da tegevusnime (hakkame mängima, ei taha mängida);
- 8) kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid nähtusi või objekte;
- 9) kasutab oma kõnes tegusõnu, tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga), omadussõnu ja mõningaid üldnimetusi (lapsed, riided);
- 10) kasutab oma kõnes 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbikultuuris;
- 11) hääldab õigesti enamikku häälikutest (erandiks võivad olla r, s, k, õ, ü).
- 12) kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste
- 13) vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib;
- 14) eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu (tass-kass, pall-sall).

4- aastane laps:

- 1) kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris;
- 2) hääldab õigesti konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp. jne.);
- 3) mõistab ja kasutab kõnes liiginimetusi (kuusk ja kask– puu; tuvi ja kajakas– linnud), objektide, osade, detailide nimetusi (käpad, saba, rool);
- 4) kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tutimüts, kelgumägi);
- 5) kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, rindlauseid (sidendid ja, ja siis, aga), koondlauseid ja tegusõna lihtmineviku vorme (sõitis, laulsid);
- 6) räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest;
- 7) jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi;
- 8) loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi;
- 9) algatab ise suhtlust, suhtleb eakaaslastega ja kommenteerib enda ja kaaslaste sooritatud tegevust (räägib, mida tehti);
- 10) küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta;
- 11) annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot;
- 12) tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise abil kuulmise teel ära hääliku häälikute reas.

5- aastane laps:

- 1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid, 3-4-silbilisi tähenduselt tuttavaid sõnu ja sageli kasutatavaid võõrsõnu (*taburet, banaan, diivan*);

- 2) kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (*lühike-pikk, must-puhas*), mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (*arg, kaval, igav*);
- 3) kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (*hommik, päev, õhtu, öö*);
- 4) moodustab vajadusel sõnu uudsete nähtuste või tegevuste tähistamiseks (*nuga õuna koorimiseks – õunanuga*);
- 5) kasutab oma kõnes nud- ja tud- kesksõnu (*söödud -söönud*), tingivat kõneviisi (*mängisin, mängiksin*), omadussõna võrdlusastmeid (*suur-suurem-kõige suurem*) ja põimlauseid;
- 6) ühildab sõnu arvus (*karud söövad*), käändes (*ilusale lillele, punase palliga*) ja kasutab õigesti nimisõna käändevorme mitmuses (*ilusatel lilledel*);
- 7) kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust peamiselt üksikute lausungitega;
- 8) annab kuuldu teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil;
- 9) jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega (*mida tegi kodus pühapäeval?*);
- 10) loeb peast kuni 4-realist liisusalmet ja luuletusi;
- 11) mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega;
- 12) kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust;
- 13) kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel;
- 14) tunneb iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja tunneb täiskasvanu abiga ära hääliku sõnas;
- 15) kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul);
- 16) kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (oma nime).

6-7 aastane laps:

- 1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- 4) jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- 5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
- 7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- 8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- 9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad;
- 10) kirjutab joonistähtedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- 11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule;
- 12) laps väljendab ennast arusaadavalt, oskab edasi anda oma mõtteid ja kavatsusi haridusrobotiga tegutsemisel.

9.2.3 Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;

- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) kuulab ja tajub eesti keele kõla;
- 2) reageerib lihtsamatele 1-2 sõnalistele korraldustele;
- 3) kordab järgi lihtsamaid sõnu.

3- aastane laps:

- 1) kuulab ja tajub eesti keele kõla;
- 2) kordab järgi ja oskab kasutada lihtsamaid sõnu;
- 3) saab aru ja kordab lihtsamaid väljendeid.

4- aastane laps:

- 1) laps reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele;
- 2) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist;
- 3) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid tuttavas kontekstis;
- 4) teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid;
- 5) kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks.

5- aastane laps:

- 1) tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu;
- 2) oskab vastata lihtsamatele küsimustele;
- 3) hääldab järele kuuldud sõnu;
- 4) kasutab õpituid viisakusväljendeid;
- 5) teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust;
- 6) tunneb kirja-pildis ära oma nime;
- 7) oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu;

- 8) teab mõnda eestikeelset liisusalmi;
- 9) moodustab ise lihtsaimaid fraase ja lihtlauseid;
- 10) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele;
- 11) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid.

6-7 aastane laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

9.2.4 Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes;
- 8) oskab orienteeruda määratletud alal kasutades haridusrobotit.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) nimetab ja eristab põhivärve;
- 2) asetab esemeid juhendamise järgi sisse, välja ja peale;
- 3) osutab esemetele mida on *üks* ja mida on *palju*;
- 4) leiab etteantud kujundite seast samasuguse kujundi (ring, ruut, kolmnurk);

- 5) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse hulkadeks (värvus, kuju, suurus);
- 6) loendab kolmeni;
- 7) teab mõisteid *suur* ja *väike*.

3- aastane laps:

- 1) rühmitab esemeid kahe tunnuse järgi hulkadeks (kuju, värv, suurus);
- 2) loendab esemeid kolme piires, nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust (mitu palli on kastis?);
- 3) saab aru mõistetest: *suurem* ja *väiksem*;
- 4) suudab tuttavates ruumides (kodu, rühmaruumid) üles leida nimetatud toad või kohad;
- 5) juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes *üles-alla*, *ette-taha*;
- 6) teab mõistete *öö* ja *päev* tähendust;
- 7) tutvub erinevate haridusrobotitega ning lihtsamate programmeerimisvõtetega.

4- aastane laps:

- 1) järjestab kolme eset suuruse järgi (suur-väike-keskmise);
- 2) rühmitab erinevaid esemeid (pallid, pliiatsid, kommid, klotsid jne) ühe etteantud tunnuse (värv, suurus, kuju) alusel;
- 3) nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu: *öö* ja *päev*. Kirjeldab sündmusi, mis toimusid täna (hommikul, päeval, õhtul);
- 4) juhendamisel määrab enda ja esemete asukoha ruumis teiste esemete suhtes sõnadega *peal*, *all*, *sees*, *taga* või *ees*;
- 5) oskab moodustada paare;
- 4) koostab lihtsamat mustirida (värvi, vormi või suuruse vaheldumine) kujundeid kasutades;
- 5) oskab loendada 5ni ning teab arvurida 1-5;
- 6) tunneb geomeetrilisi kujundeid (kolmnurk, ring, ruut) oskab leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast;
- 7) tunneb aastaaegade olulisi tunnuseid;
- 8) laps oskab kasutada haridusrobotit täiskasvanu juhendamisel.

5- aastane laps:

- 1) oskab võrdsustada hulki paaride moodustamise teel;
- 2) saab aru mõistetest *üleval*, *all*, *keskel*;
- 3) nimetab erinevaid päeva osi (hommik, lõuna, õhtu). Toob abistavate küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel;
- 4) tutvub järgarvudega 1-5;
- 5) ehitab ruumilisi objekte;
- 6) tutvub erinevate mõõtühikutega (samm, nöör);
- 7) tunneb kaheksat põhivärvi ja eristab heledaid ja tumedaid toone;
- 8) oskab võrrelda esemeid suuruse, pikkuse, laiuse, kõrguse järgi (suurem-väiksem, pikem- lühem, kõrgem- madalam, kitsam- laiem);
- 9) tunneb kujundeid (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik). Kirjeldab kujundite erinevusi, võrdleb nende külgi ning pikkusi;
- 10) laps oskab kasutada haridusrobotit eesmärgipäraselt, areneb loovus, tähelepanelikkus, täpsus ja püsivus.

6-7 aastane laps:

- 1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi; kordab
- 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- 3) oskab loendada 12-ni, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- 4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , −, =;
- 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti;
- 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- 9) oskab öelda kellaaega täistundides;
- 10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- 11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtuühikuga (samm, pulk, nöör vms);
- 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse; leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid;
- 14) oskab kasutada haridusrobotit eesmärgipäraselt, saab aru põhjus-tagajärg seosest (parem, vasak);

9.2.5 Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et

säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;

6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;

7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi.

Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- 2) leiab ümbritsevast juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi;
- 3) suudab veeretada ja rullida voolimismaterjali, voolib piklikke ja ümarvorme;
- 4) tutvub tööks vajalike töövahenditega;
- 5) kujuneb õige pliiatsi, kriidi, pintslihoid;
- 6) koos õpetajaga teeb pintsliga pintslijäljendeid;
- 7) joonistab, maalib järele vertikaalse, horisontaalse joone, ringi, risti;
- 8) oskab rebida paberi küljest tükke ja liimida alusele;
- 9) oskab kortsutada paberit;
- 10)vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone;
- 11)näitab teistele oma tööd.

3- aastane laps:

- 1) tutvub tööks vajalike töövahenditega;
- 2) hoiab käes ja kasutab õigesti pliiatsit, kriiti ja pintsli;
- 3) tegutseb savi ja plastiliiniga;
- 4) voolib piklikke- ja ümarvorme;
- 5) kasutab kääre eesmärgipäraselt täiskasvanu juhendamisel;
- 6) vajutab kera kettaks;
- 7) keerab pikliku vormi rõngasse ja ühendab otsi;
- 8) joonistab järele vertikaalse, horisontaalse joone, ringi ja risti;
- 9) tunneb joonistamisest ja voolimisest rõõmu;
- 10)tegutseb sihipäraselt;
- 11)teeb pintsli vajutusi;
- 12)ajastab lihtsustatult oma muljeid (sajab lund);
- 13)tunneb värve – punane, roheline, kollane, sinine;
- 14)kujutab inimest peajalgsena;
- 15)tutvub taigna segamise ja rullimisega;
- 16)kasutab erinevate voolimismaterjalidega tegutsemisel voolimisvahendeid (vormid, rull, lõikamisvahendid).

4- aastane laps:

- 1) tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- 2) leiab kritselduste hulgast loo jutustamist väärivaid kujundeid;
- 3) leiab ümbritsevast kollase, sinise, punase ja roheline värvi;
- 4) kaunistab täppide ja joontega ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid;
- 5) õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjali;
- 6) teeb sõrme ja pulgaga voolimismaterjali jäljendeid;
- 7) tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ja katab paberit;
- 8) trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega;

- 9) lõikab paberil sirgjoone järgi;
- 10) vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga;
- 11) kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ja rebib paberist tükke;
- 12) katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid;
- 13) vaatleb juhendamisel pilte, näidistoid ja illustratsioone ning vastab küsimustele;
- 14) näitab teistele oma tööd kui kunstiteos ja räägib sellest;
- 15) suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.

5- aastane laps:

- 1) jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest;
- 2) tunneb ka valget, musta, pruuni ja roosat;
- 3) võrdleb heledamaid ja tumedamaid toone;
- 4) suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta;
- 5) koostab elementidest lihtsa kordus skeemiga mustririba;
- 6) õõnestab ümarvormi süvendit pöidlaga vajutades;
- 7) muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades;
- 8) joonistab ja värvib pindu värvi- ja viltpliiatsiga, kriitide ja söega;
- 9) kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont;
- 10) võtab pintsli värvi ja katab pindu;
- 11) teeb objektidele väiksemaid detaile pintsli vajutustega tõmmetega;
- 12) rebib ja lõikab paberist joone järgi ribasid ja kujundeid ning kleebib neid sõltuvalt töö olemusest;
- 13) vaatleb juhendamisel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust;
- 14) jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ning nimetab, mis materjale on kasutanud;
- 15) küsib vajadusel nõu;
- 16) oskab lihtsamaid voltimisvõtteid.

6-7 aastane laps:

- 1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- 2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- 4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

9.2.6 Valdkond Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu

kaudu;

4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades (nt. *Keel ja kõne*, *Kunst*); muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (nt. laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) kuulab ja jälgib õpetaja laulu, püüab õpetajaga kaasa laulda;
- 2) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast;
- 3) mängib õpetaja ettenäitamisel kuulnud muusikale kaasa kehapillil (plaksutab, patsutab rütmi kaasa) ja lihtsamatel rütmipillidel (marakas, kõlapulgad);
- 4) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule;
- 5) sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (plaksutamine, koosjalu hüppamine, keerutamine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, kükitamine).

3- aastane laps:

- 1) huvitub laululisest tegevusest; laulab koos õpetajaga lihtsamaid laule;
- 2) alustab ja lõpetab laulmise koos teistega;
- 3) kuulab lühikest muusikapala;
- 4) mängib õpetaja ettenäitamisel kuulnud muusikale kaasa rütmipilli (marakas, kõlapulgad, guiro, triangel, tamburiin), kehapilli;
- 5) reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (plaksutab, patsutab ja kõigutab keha);
- 6) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, keerutamine paarilisega).

4- aastane laps:

- 1) laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule;
- 2) laulab rühmaga ühtses tempos;
- 3) kuulab laulu ja muusikapala ning väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega;

- 4) mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille, mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele; teab rütmipillide õiget hoidu ja mänguvõtteid;
- 5) osaleb ansamblimängus, alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühtses tempos;
- 6) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu;
- 7) kasutab tantsimisel eakohaseid õpitud tantsuelemente (põlvetooste, kõnd ja jook, liikumine hanereas ja ringis).

5- aastane laps:

- 1) laulab loomuliku häälega rühmaga ühtses tempos lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;
- 2) tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 4) mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud meloodia- ja rütmipille, mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele;
- 5) osaleb ansamblimängus, alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos;
- 6) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 7) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

6-7 aastane laps:

- 1) laulab ilmekalt, loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- 6) mängib eakohastel rütm- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

9.2.7 Valdkond Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 2- aastane laps:

- 1) liigub õpetaja juhendamisel ohutult;
- 2) sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liigutusi;
- 3) jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel ja haarab vahendi;
- 4) ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste;
- 5) kõnnib piiratud pinnal;
- 6) säilitab sihi kõnnil ja jooksul;
- 7) hoiab tasakaalu kelgul istudes;
- 8) sobitab liikumist muusika rütmi juhendaja abiga;
- 9) mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumängu.

3- aastane laps:

- 1) arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses;
- 2) sooritab põhiliikumisi (kõnd, jook, hüpped, hüplemine, ronimine, roomamine, veeremine);
- 3) säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal;
- 4) mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge;
- 5) sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega;
- 6) teeb harjutusi ühtses tempos juhendaja ning kaaslasega;
- 7) teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi;
- 8) sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla, veab tühja kelku;
- 9) kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika rütmis;
- 10) valitseb oma keha edaspidi ja tagurpidi liikudes;
- 11) hüppab koosjalgadega.

4- aastane laps:

- 1) sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi;
- 2) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;
- 3) teeb koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi;
- 4) mängib 2-3 reeglita liikumismänge;
- 5) pingutab end rühmategevuses ühise eesmärgi nimel;
- 6) hoiab oma kohta erinevates rivistustes (kolonn, ring, viirus);
- 7) oskab liikumismängudes arvestada kaaslastega ja liikuda ohutult;
- 8) käsitleb erinevaid võimlemisvahendeid sihipäraselt ja loovalt (lindid, rätikud, rõngad);
- 9) sooritab imiteeritavaid liigutusi muusika järgi, plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.

5- aastane laps:

- 1) teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (topispall) ohutult, sobival viisil ja kohas;
- 2) õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise;
- 3) kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes;
- 4) sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi, valitseb oma keha koordineeritust ja tasakaalu nõudvates harjutustes;
- 5) teeb harjutusi väikevahenditega;
- 6) mängib kuni 4 reeglita liikumismänge, võistlummänge, osaleb teatevõistlustes;
- 7) teeb vahenditega harjutusi eakohaselt ja tehniliselt õigesti;
- 8) hoiab oma kohta erinevates rühmades (kolonnid, ringid, viirus);
- 9) sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi;
- 10) veab üksi kelgul kaaslasi;
- 11) kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (haarab esemeid);
- 12) jälgib liikumisega erinevaid rütme;
- 13) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele;
- 14) sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni;

6-7 aastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt nii, et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
- 7) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmilisi liikumisi;
- 8) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- 9) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, ratas, kelk, jne.);
- 10) mängib sportlike elementidega mänge (korvpall, jalgpall, jne.);
- 11) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- 12) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi;
- 13) säilitab tasakaalu nii dünaamilistes kui ka staatilistes harjutustes.

LISA 1

INDIVIDUAALNE ARENDUSKAVA

Lapse nimi	Sünniaeg	Rühm
IAK ajavahemik		Kodune keel(ed)
ÜLEVAADE LAPSE ARENGUST		
Varasem arengulugu, lapse arengutaseme kirjeldus		
Arenguvaldkond	Eesmärk	Tegevused eesmärgi saavutamiseks
Tunnetus- ja õpioskused		
Mänguoskused		
Kommunikatiivsed oskused		
Sotsiaalsed oskused		
Motoorika ja eneseteenindus		
Soovitused lapsevanemale		
IAK koostajad ja osalejad		
Rühma meeskond		
Lapsevanemad		
Tugispetsialistid		
Liikumis- ja muusikaõpetaja		
Kokkuvõtte lapse arengust ja kokkulepped edasiste tegevuste osas (kevad). Saavutatud individuaalsed eesmärgid ja omandatud oskused. Edasise arendustegevuse põhisuunad. Tagasiside meeskonnaliikmetelt ja lapsevanematelt.		
Kuupäev		
Rühma meeskond		
Lapsevanemad		
Tugispetsialistid		
Liikumis- ja muusikaõpetaja		
Juhtkond		